

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI SOG'LIQNI SAQLASH VAZIRLIGI
RESPUBLIKA O'RTA TIBBIYOT VA FARMASEVTIKA XODIMLARI
MALAKASINI OSHIRISH VA ULARNI IXTISOSLASHTIRISH MARKAZI**

«KELISHILDI»

Respublika o'rtta tibbiyot va
farmasevtika xodimlari
malakasini oshirish va ularni
ixtisoslashtirish markazi
hududiy tay'at raisi
M. J. Hakimova

Sib
dekabr 2025 y.

«TASDIQLAYMAN»

Respublika o'rtta tibbiyot va
farmasevtika xodimlari malakasini
oshirish va ularni ixtisoslashtirish
markazi direktori
L. X. Musadjanova

denabr 2025y.

Bilimlar sohasi: Sog'liqni saqlash

Davolash ishi

(sikli bo'yicha ixtisoslashtirish guruhlar uchun)

O'QUV DASTURI

(432kredit)

Toshkent – 2025 yil

TUZUVCHILAR:

L.X.Musadjanova

Respublika o'рта tibbiyot va farmatsevtika
xodimlari malakasni oshirish va
ularni ixtisoslashtirish markazi
direktori, t.f.d. professor.

D.T.Abdullayeva

Respublika o'рта tibbiyot va farmatsevtika
xodimlari malakasni oshirish va
ularni ixtisoslashtirish markazi o'qituvchisi

N.S.G'aniyeva

Respublika o'рта tibbiyot va farmatsevtika
xodimlari malakasni oshirish va
ularni ixtisoslashtirish markazi o'qituvchisi

TAQRIZCHILAR:

I.N.Aslonov

Respublika tez tibbiy yordam markazi
Toshkent shahar filiali direktori,t.f.n. dotsent

R.U.Musayev

Respublika o'рта tibbiyot va farmatsevtika
xodimlari malakasni oshirish va ularni
ixtisoslashtirish markazi o'qituvchisi

O'quv dasturi Respublika o'рта tibbiyot va farmasevtika xodimlari
malakasini oshirish va ularni ixtisoslashtirish markazining Pedagogik kengashida
ko'rib chiqildi va tasdiqlashga tavsiya etildi.

« 9 » 12 2025 y.

bayonnoma № 6

Pedagogik kengash raisi

L.X.Musadjanova

O'quv dasturi direktorlar kengashida ko'rib chiqildi,muhokama qilindi,
tasdiqlashga tavsiya etildi.

« 12 » 12 2025 y.

bayonnoma № 5

1. Kirish

O'zbekiston Respublikasida o'rta tibbiyot xodimlarini tayyorlash, ixtisoslashtirish, tibbiyot muassasalarida o'rta tibbiyot xodimlari ishini xalqaro andozalarga mos tarzda tashkil etish borasida zamonaviy tizim yaratilgan. Mazkur o'quv dasturi O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 6 maydagi "Tibbiyot va farmatsevtika ta'limi va ilm-fani tizimini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ- 4310-son va 2020 yil 7 apreldagi "Tibbiy-sanitariya sohasida kadrlarni tayyorlash va uzluksiz kasbiy rivojlantirishning mutlaqo yangi tizimini joriy etish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ 4666-sonli qarorlari, O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligining 2020 yil 15 iyundagi 160-sonli "Tibbiy-sanitariya va farmatsevtika kadrlarining uzluksiz malakasini oshirish tizimini tashkil etish bo'yicha me'yoriy hujjatlarni yanada takomillashtirish to'g'risidagi" buyrug'i, O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligining 2024 yil 28 oktabr 333-sonli "O'rta tibbiyot va farmatsevtika xodimlarining malakasini oshirish va qayta tayyorlashga qo'yiladigan Davlat talablari" ijrosini ta'minlash maqsadida ishlab chiqilgan. Dasturda o'quv fanning mazmuni, uni o'zlashtirish shakli va usullari mujassamlashtirilgan. "O'zbekistonda ilg'or tibbiy texnologiyalarni boshqarish" Loyihasi doirasida Germaniya xalqaro hamkorlik (GIZ) jamiyati vakolatxonasi bilan hamkorlik doirasida, JSST va YUNISEF tomonidan tavsiya etilgan BTSYO muassasalarida onalar va bolalarga universal-progressiv modeli bo'yicha xizmat ko'rsatish yo'riqnomalaridan foydalanilgan. Dastur mazmunida nazariy bilimlarni amaliy ko'nikmalar orqali mustahkamlash va chuqur bilimlarni egallash alohida e'tiborga olingan. Modul asosida tuzilgan dasturda o'quv fanning mazmuni uni o'zlashtirish shakli va usullari bilan birlashgan. "Davolash ishi" o'quv dasturi o'quv rejasiga muvofiq tuzilgan bo'lib, 432soat (3 oy) 7 yildan 10 yilgacha mehnat stajida uzilish bo'lgan o'rta tibbiyot xodimlari (feldsherlar)ni ixtisoslashtirish uchun yaratilgan.

Dastur fanlar modullariga ajratilgan bo'lib: kasbiy rivojlanish modulida O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligining 2025 yil 15-avgustdagi "Korrupsiyaga qarshi kurashish bo'yicha xodimlarning bilim va ko'nikmalarini yanada oshirish haqida" 255-sonli buyrug'i ijrosini bajarish maqsadida "Tibbiyot sohasida korrupsiyaning oldini olish" moduli kiritildi. Kasbiy rivojlantirish modulida ma'naviy va siyosiy dunyoqarashlarini kengaytirishga qaratilgan yangiliklar, shuningdek, sog'liqni saqlash tizimidagi islohatlar, tibbiyot sohasining ilm – fani va amaliyotining rivojlanishi tendensiyalari va yutuqlari, yangi texnika va texnologiyalari to'g'risida ma'lumotlar kiritilib, tibbiy talimning uzluksizligi va uzviylikini, fanlar va bo'limlarni ketma-ketligini ta'minlangan holda tinglovchilarni mustaqil ishlashga va fikrlashga qaratilgan o'quv materiallarini qamrab olgan.

1.1. Maqsad: Davolash ishi yo'nalishlarda faoliyat olib borayotgan o'rta tibbiyot xodimlarini - inson salomatligini saqlash, kasalliklarni oldini olish, aniqlash va davolash bo'yicha zarur nazariy bilimlar hamda amaliy ko'nikmalarini shakllantirishdan iborat. Shuningdek, dastur orqali o'rta tibbiyot xodimlarini tibbiy muassasalarda ishlay oladigan, bemorlarga tibbiy yordam ko'rsatish, diagnostika va davolash jarayonlarini amalga oshirish bo'yicha malakali mutaxassis sifatida tayyorlash, kasbiy majburiyatlarni amalga oshirishda mavjud standart va protokollar asosida bilimlarini hozirgi zamon talablariga mos ravishda amalga oshirish va ularni amaliyotga joriy qilish holatida tayyorlash ko'zda tutiladi.

1.2. Vazifalar:

- sog'liqni saqlash tizimidagi islohotlar va me'yoriy hujjatlarni ish faoliyatida qo'llay bilishni o'rgatish;
- aholi o'rtasida salomatlik ko'rsatkichlarini yanada oshirishi;
- tibbiyot sohasidagi yangiliklar, va standartlar bilan tanishtirib, ular asosida amaliy ko'nikmalarini yangilash;
- inson organizmining anatomiyasi, fiziologiyasi va patologiyasi bo'yicha asosiy bilimlarni berish.
- turli kasalliklarning kelib chiqish sabablari, belgilari va kechish xususiyatlarini o'rgatish.
- bemorlarni tekshirish va tashxis qo'yish
- kasalliklarni tashxislash usullari va laboratoriya tekshiruvlari haqida bilim berish.
- davolash usullari va tibbiy muolajalarni amalga oshirish ko'nikmalarini shakllantirish.
- dastlabki va klinik tashxis qo'yish
- davolash chora-tadbirlarini rejalashtirish

- individual davolash rejasini ishlab chiqish
- zamonaviy klinik protokollardan foydalanish
- shoshilinch tibbiy yordam ko'rsatish
- hayot uchun xavfli holatlarni aniqlash
- birlamchi reanimatsion choralar
- profilaktika ishlarini olib borish
- kasalliklarning oldini olish
- sog'lom turmush tarzini targ'ib qilish
- bemorlarni parvarish qilish va reabilitatsiya jarayonlarini tashkil qilishni o'rgatish.
- tez tibbiy yordam ko'rsatish va favqulodda holatlarda to'g'ri harakat qilish ko'nikmalarini rivojlantirish.
- tibbiy etika va deontologiya qoidalariga rioya qilishni shakllantirish.
- nazariy bilimlarni amaliy ko'nikmalar orqali mustahkamlash va chuqur bilimlarni egallash.

1.3. Ta'lim oluvchilar toifasi (kontingenti): O'quv dasturi davolash profilaktika muassasalarida faoliyat olib borishni rejalashtirgan o'rta tibbiyot xodimlari malakaviy tavsifnomasi va lavozim yo'riqnomalariga muvofiq, ya'ni mutaxassisligini *tasdiqlovchi hujjati* bo'lgan, lekin mehnat stajida 7 yildan 10 yilgacha uzilish bo'lgan "Davolash ishi" yo'nalishi bo'yicha ixtisoslashtirishni rejalashtirgan o'rta tibbiyot xodimlari uchun mo'ljallangan.

1.4. O'quv dasturni o'zlashtira olish uchun zarur bo'lgan tinglovchi kompetensiyasi:

- Tibbiy etika va deontologiyani amalda qo'llay olishi;
- amaldagi me'yoriy hujjatlar bilan ishlashi,
- o'rta tibbiyot xodimlarining huquqiy me'yorlarini, bemor huquqlarini va funksional majburiyatlarini bilishi;
- tibbiyot psixologiyasi va shaxslararo muloqot ko'nikmalariga ega bo'lishi;
- feldsherlarni lavozimlik burchlarini bilishi;
- turli yoshdagi insonlarning a'zo va tizimlarining anatomik-fiziologik xususiyatlarini bilishi;
- anamnez ma'lumotlarini yig'ishning asosiy usul va tamoyillarini bilishi;
- kechiktirib bo'lmaydigan holatlarda va baxtsiz hodisalarda shoshilinch, tez yordam ko'rsatishda o'z vaqtida tashhislash ko'nikmalarga ega bo'lishi;
- kechiktirib bo'lmaydigan holatlarda shifokorgacha birinchi tibbiy yordam ko'rsatish, bilim va ko'nikmalariiga ega bo'lishi.

1.5. Dasturning dolzarbligi:

"Davolash ishi" dasturi zamonaviy sog'liqni saqlash tizimining muhim tarkibiy qismi bo'lib, aholiga sifatli va xavfsiz tibbiy xizmat ko'rsatishni ta'minlashda katta ahamiyatga ega. Dasturining dolzarbligi quyidagi omillar bilan belgilanadi: Aholi salomatligini saqlash va kasalliklarni kamaytirish zarurati, tibbiy xizmat sifatiga bo'lgan talabning ortishi, turli infeksiyon va noinfeksiyon kasalliklarning keng tarqalishi, tibbiyot sohasida zamonaviy diagnostika va davolash usullarining rivojlanishi sababli tibbiy muassasalarda ishlay oladigan malakali mutaxassislarni tayyorlash, aholiga sifatli tibbiy yordam ko'rsatishda muhim ahamiyatga ega. Amaliy tibbiy yordamning real ehtiyojlaridan kelib chiqib, amaldagi standart va bayonnomalar, dalillarga asoslangan tibbiyot tamoyillarida kasalliklar diagnostikasi, zamonaviy davolash va profilaktika choralarini qo'llash, shuningdek tibbiyot huquqi bo'yicha amaldagi qonunchiligi, hamda zamonaviy ilm-fan yutuqlariga muvofiqligi, tibbiyot fani va amaliyotidagi mavjud vaziyat o'zgarishini hisobga olgan holda ishlab chiqilgan.

1.6. Dastur hajmi: 432 kredit (kuniga 6 kredit, haftada 36 kredit).

1.7. O'qish shakli:

- kunduzgi - o'qish ishdan ajralgan holda
- on/offline, masofaviy – an'anaviy o'qish ishdan ajralgan/ ajralmagan holda.

1.8. Mashg'ulotlarni o'tish tartibi: Mashg'ulotlar "Tibbiy-sanitariya va farmatsevtika kadrlarining uzluksiz malakasini oshirish tizimini tashkil etish to'g'risidagi" O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligining 2020 yil 15 iyundagi № 160 buyrug'i va markazning ichki tartib-qoidalariga asosida rejalashtiriladi va amalga oshiriladi.

Mashg'ulotlar 9⁰⁰ da boshlanib, 13⁴⁰ da tamom bo'ladi. Tushlik - 30 daqiqa.

1.9. O'qish tugagandan so'ng beriladigan hujjat: o'quv kursini to'liq o'zlashtirgan va yakuniy attestatsiyani topshirgan tinglovchilarga "Davolash ishi" bo'yicha 432 kredit ixtisoslashtirish o'tganligi haqida Davlat talablari namunasidagi sertifikat taqdim etiladi.

2. REJALASHTIRILAYOTGAN TA'LIM NATIJALARI

2.1.Rejalashtirilayotgan ta'lim natijalaridan so'ng takomillashtirilishi (yangilanishi) lozim bo'lgan kasbiy kompetensiyalar:

Umumkasbiy kompetensiyalar

- Inson organizmining anatomiyasi, fiziologiyasi va patologiyasi asoslarini bilish.
- kasalliklarning kelib chiqish sabablari, belgilari va rivojlanish bosqichlarini tushunish.
- tibbiy yordam ko'rsatishda tibbiy etika va deontologiya qoidalariga amal qilish.
- bemorlar bilan samarali muloqot qilish va tibbiy ma'lumotlarni tushuntirish.
- hamkasblar, o'rta va kichik tibbiy xodimlar bilan muloqotda tibbiy faoliyatning ahloqiy va deontologik jihatlarini amalga oshirishga tayyorligi va amalga oshirishi;
- kasbiy muammolarni hal qilishda zamonaviy axborot texnologiyalarining imkoniyatlaridan foydalanish;
- yuklatilgan vazifalarni samarali bajarish uchun ish joyini talab darajasida ta'minlash va o'rnatilgan tartibda tibbiy hujjatlarni yurita olish;
- sog'liqni saqlash tizimidagi yangiliklar, tibbiyot sohasidagi meyoriy hujjatlar va amaliyotining rivojlanishi tendensiyalari va yutuqlari, yangi texnika va texnologiyalari to'g'risida ma'lumotlarga ega bo'ladi;
- tibbiy muassasalarda ish jarayonini to'g'ri tashkil qilish;
- tibbiy hujjatlarni to'g'ri yuritish;
- bemor huquqlariga rioya qilish
- maxfiylikni saqlash

Diagnostik kompetensiyalar

- bemorning shikoyatlari va kasallik tarixi (anamnez) ni to'g'ri yig'ish;
- bemorni klinik tekshirish usullarini (ko'rik, palpatsiya, perkussiya, auskultatsiya) qo'llash;
- laboratoriya va instrumental tekshiruv natijalarini tahlil qilish;
- kasalliklarga dastlabki tashxis qo'yish;
- zamonaviy tibbiy jihozlarni ishlatish, texnik ishlov berish va ishlatishni tashkil etish vazifalari takomillashadi;

Davolash kompetensiyalari

asosiy kasalliklar bo'yicha davolash choralarini tashkil qilish.

dori vositalarini to'g'ri qo'llash va dozalash.

tibbiy muolajalarni bajarish (ineksiya, infuziya, bog'lash va boshqalar).

bemorlarni kuzatish va davolash samaradorligini baholash.

- kasalliklar asoratlarini oldini olish, insonlarni salomatligini saqlash hamda, uni tiklashda ko'nikmalarga ega bo'ladi;

Tez tibbiy yordam kompetensiyalari

- favqulodda holatlarda birinchi tibbiy yordam ko'rsatish.
- shok, qon ketish, yurak-qon tomir va nafas yetishmovchiligida tezkor yordam ko'rsatish.
- kechiktirib bo'lmaydigan holatlarda shifokorgacha birinchi tibbiy yordam ko'rsatish ko'nikmalariga ega bo'ladi;
- reanimatsiya asoslarini bilish va amalga oshirish.

Profilaktik kompetensiyalar

- kasalliklarni oldini olish choralarini tashkil qilish;
- skrining o'tkazish
- epidemiologik holatni baholash
- sog'lom turmush tarzini targ'ib qilish.
- aholi o'rtasida sanitariya-ma'rifiy ishlar olib borish.

3. DASTUR MAZMUNI.

3.1 “Davolash ishi” ixtisoslashtirish kursi 432 kredit o‘quv dasturi rejasi

№	Modul va mavzular nomi	Kredit	Auditoriya mashg‘ulotlari		Attestatsiya
			Nazariy mashg‘ulot	Amaliy mashg‘ulot	
1.0	Kasbiy rivojlantirish moduli	66	38	28	
1.1	Modul: O‘zbekiston Respublikasining tibbiyot sohasidagi davlat siyosati. Tibbiyot sohasida korrupsiyaning oldini olish.	6	6	-	
1.2	Modul: Tibbiyotda raqamli texnologiyalar .	12	4	8	
1.3	Modul: Xorijiy til.	12	4	8	
1.4	Modul: Sog‘liqni saqlash tizimidagi islohotlar va amaldagi meyoriy hujjatlar.	6	6	-	
1.5	Modul: Infeksion nazorat	12	8	4	
1.6	Modul: Sterilizatsiyada zamonaviy usullar va texnika xavfsizligi.	6	2	4	
1.7	Modul: Shaxslar o‘rtasidagi muloqat va tibbiy maslahat	6	4	2	
1.8	Modul: Sog‘lom turmush tarzini shakllantirish mezonlari. Jismoniy faollik	6	4	2	
2.0	Mutaxassislik fanlar modullari	360	120	240	
2.1	Modul: Hamshiralik ishi asoslari va tibbiy muolajalar algoritmi	18	6	12	
2.2	Modul: Terapiyada shoshilinch yordam ko‘rsatish	60	20	40	
2.3	Modul: Xirurgiyada shoshilinch yordam ko‘rsatish	60	20	40	
2.4	Modul: Akusherlik va ginekologik yordam ko‘rsatish.	36	12	24	
2.5	Modul: Pediatriyada shoshilinch yordam ko‘rsatish	60	20	40	
2.6	Modul: Yuqumli kasalliklarda yordam ko‘rsatish.	36	12	24	
2.7	Modul: Aholiga patronaj xizmatini ko‘rsatish.	42	14	28	
2.8	Modul: Favqulodda holatlarda aholiga tez tibbiy yordam ko‘rsatish.	48	16	32	
3.0	Attestatsiya	6			6
	Jami:	432	158	268	6

“Davolash ishi” ixtisoslashtirish kursi 432 kredit o‘quv rejasi modullari mazmuni.

1.1. Modul. O‘zbekiston Respublikasining tibbiyot sohasidagi davlat siyosati. Tibbiyot sohasida korrupsiyaning oldini olish. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoyevning Oliy Majlis Qonunchilik palatasining Bosh vazir lavozimiga nomzodni ko‘rib chiqish va Vazirlar Mahkamasining yaqin va istiqbolga mo‘ljallangan Harakatlar dasturi muhokamasiga bag‘ishlangan yig‘ilishidagi nutqida belgilab berilgan. Sog‘liqni saqlash tizimidagi dasturlarni samarali va to‘liq amalga oshirishdagi asosiy vazifalar. O‘zbekiston Respublikasining tibbiyot sohasidagi davlat siyosatining asosiy ustuvor yo‘nalishlari. Yangi O‘zbekiston tibbiyoti-yangicha yondashuvlar asosida transformatsiya qilinayotgan tizim. Islohotlar markazida “Inson qadri uchun” degan ezgu tamoyil ustuvor. Yurtimizda aholiga ko‘rsatilayotgan tibbiy xizmatlar sifatini jahon standartlari darajasiga olib chiqish maqsadida halqaro tajribani chuqur o‘rganish va amaliyotga samarali tatbiq etish borasida olib borilayotgan ishlar. Yangi O‘zbekistonning Taraqqiyot strategiyasida tibbiyotga doir ustuvor yo‘nalishlarning mazmun-mohiyati. “Aholi salomatligi-2030” milliy strategiyasining ustuvor yo‘nalishlari, vazifalari va asosiy indikatorlari. O‘zbekiston Respublikasida

korrupsiyaga qarshi kurashish sohasida shakllangan milliy qonunchilik tizimi, davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlari hamda sog'liqni saqlash tizimida korrupsiyaning oldini olishga qaratilgan amaliy chora-tadbirlar. Davlat siyosatining korrupsiyaga qarshi kurashisdagi asosiy yo'nalishlari. Davlat boshqaruvi tizimini isloh qilish, davlat xizmatchilarining mas'uliyatini oshirish, raqamlashtirish orqali inson omilini kamaytirish, ochiq ma'lumotlar tizimini rivojlantirish va fuqarolik jamiyati institutlarining rolini kuchaytirish.

1.2. Modul Tibbiyotda raqamli texnologiyalar. Tibbiyot sohasida kompyuter texnologiyalaridan foydalanishdagi nazariy va amaliy bilimlarni egallash, tibbiy statistik ma'lumotlarni to'g'ri tahlil qilish, tahlil qilingan natijalardan kelib chiqqan holda kasallikning oldini olish yoki davolash yo'llarini aniqlash, axborot texnologiyalaridan foydalanish borasida asosiy amaliy ko'nikmalarga ega bo'lish.

Internet tarmog'ida ishlash, axborot qidirish va ulardan foydalanish, tibbiyot axborot tizimlari xususiyatlari, ma'lumotlar bazasini tashkil etish, ekspert tizimlari va axborot xavfsizligi asoslarini bilishi kerak. "Tibbiyot informatikasi asoslari" o'quv fanini o'zlashtirish jarayonida amalga oshiriladigan masalalar doirasida:

- tibbiyot informatikasi asoslari, tushunchalari va tasavvurlarining umumiyligi;

- axborot tushunchalari va turlari. Tibbiyot masalarini yechishda informatikaning o'rni;

hozirgi zamonda informatikaning o'rni va roli, ma'lumotlarni saqlash, qayta ishlash va uzatish

1.3. Modul. Xorijiy til. Ingliz tilini o'qitishning maqsadi va vazifalari Tibbiyot xamshiralari ingliz tilini tanishtirish va tibbiyot sohasiga aloqadorligini tushuntirish xamda shu soxaga oid terminlarni o'rganish. Ingliz tili alifbosidagi xarflar va asosiy qo'llaniladigan terminlar. The verb "to be", "to have" Introducing yourself. Tana a'zolarining nomlanishi. Tibbiyotda ko'p uchraydigan kassaliklar, kasallik belgilari xamda tibbiyot mutaxassislarining nomlarini ingliz tilidagi talaffuzini o'rgatish. Tana a'zolarining nomlanishi. Tibbiyotda ko'p uchraydigan kassaliklar, kasallik belgilari xamda tibbiyot mutaxassislarining nomlarini ingliz tilidagi talaffuzini o'rgatish. Ularni og'zaki nutqda ishlatilishini amaliy mashqlar yordamida o'rgatish va qo'llash. Tibbiyot mutaxassislarining nomlarini ingliz tilidagi talaffuzini o'rgatish. Ularni og'zaki nutqda ishlatilishini amaliy mashqlar yordamida o'rgatish va qo'llash. Berilgan qo'llanmalardan foydalangan holda (At the doctor) mavzularida tinglovchilarni og'zaki nutqini rivojlantirish

1.4. Modul. Sog'liqni saqlash tizimidagi islohotlar va amaldagi me'yoriy hujjatlar. Sog'liqni saqlash tizimini Davlat dasturlari, sog'liqni saqlash tizimi islohotlariga oid Prezident Farmonlari va Vazirlar Mahkamasining qarorlari. O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash tizimini isloh qilishni asosiy yo'nalishlari. Birlamchi tibbiy sanitariya yordamini isloh qilish. Onalik va bolalikni muhofaza qilish tizimini milliy modulini yaratish. Shoshilinch tibbiy yordamni samarali va to'liq tizimini yaratish. Aholiga ixtisoslashtirilgan tibbiy yordamni rivojlantirish. Ijtimoiy ahamiyatga ega bo'lgan kasalliklarga qarshi kurashish chora-tadbirlarini takomillashtirish. Sog'liqni saqlash tizimida yangi davr. Tibbiyot kadrlarini tayyorlash tizimini takomillashtirish. Respublikada epidemiologik barqarorlikka erishish va uni ushlab turish. Davlat xususiy - sheriklik va tibbiyot turizmini rivojlantirish borasida islohotlarning mazmun mohiyati. Sog'liqni saqlash tizimini tashkil etishning yangi modeli va davlat tibbiy sug'urtasi mexanizmlarini Sirdaryo viloyatida joriy etish chora-tadbirlari to'g'risida. O'zbekiston Respublikasi prezidentining qarori. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 12 noyabrdagi "Sog'liqni saqlash tizimini tashkil etishning yangi modeli va davlat tibbiy sug'urtasi mexanizmlari. Sog'liqni saqlash tizimini tashkil etishning yangi moduli va davlat tibbiy sug'urtasi mexanizmining huquqiy asoslari. Sog'liqni saqlash tizimidagi me'yoriy hujjatlar.

1.5. Modul. Infektsion nazorat. Infeksiya haqida tushuncha. Epidemiologiya asoslari. Infektsion nazorat, maqsad va vazifalari. Shifoxona ichi infeksiyalari profilaktikasi. SanQvaM -0342-17, SanQvaM- 0317-15. Sanitariya epedimiologiya sohasida qo'llaniladigan me'yoriy hujjatlar. Ularning maqsadi, aholi salomatligini saqlash, kasallanishlarning oldini olish, aholining sanitariya-epidemiologik osoyishtaligi sohasidagi munosabatlarni tartibga solish. Sanitariya qoida va meyorlari bo'yicha ish olib borish. Tibbiy chiqindilarni yig'ish, saqlash va yo'q qilish.

Karantin va o'ta havfli yuqumli kasalliklar haqida umumiy ma'lumotlar. Karantin va o'ta havfli yuqumli kasalliklar guruhiga kiruvchi kasalliklar, ularning profilaktikasi. O'ta havfli yuqumli kasalliklar aniqlanganda epidemiyaga qarshi chora-tadbirlar rejasi. OIV va OITS haqida tushuncha. Avariya holatlar haqida ma'lumot. Davolash profilaktika muassasalarida yuqumli kasalliklarning oldini olish va kamaytirishga qaratilgan profilaktika hamda epidemiyaga qarshi chora-tadbirlar o'tkazish. SanQvaM bo'yicha joriy va mukammal tozalash o'tkazish. Qo'llarga gigienik ishlov berish usullari, texnikasi va qo'llarni yuvish tartibi.

1.6. Modul. Sterilizatsiyada zamonaviy usullar va texnika xavfsizligi. Sterilizatsiyani olib borish xonalaridagi aseptika va antiseptika tadbirlari, ularning talab darajasida bajarilish tartib va qoidalari.

Markazlashtirilgan va markazlashtirilmagan sterilizatsiya bo'limlari turlari. Zamonaviy sterilizatsiya apparatlari va texnika xavfsizligi masalalari. Sterilizatsiyaning sifatini ta'minlovchi tadbirlar, uni tekshirish uchun zarur indikatorlar.

1.7. Modul: Shaxslar o'rtasidagi muloqot va tibbiy maslahat Jamiyat va bemorning salomatligi yo'lida halol mehnat qilish, har qanday sharoitda ham tibbiy yordam ko'rsatish. Bemorga diqqat e'tibor va g'amxo'rlik bilan munosabatda bo'lish va o'zining barcha xatti-harakatlarida yuksak insoniy qoidalarga rioya qilish. Jamoada, individual va turli guruhlarda shaxslararo muloqot madaniyati. Kasbning oliyjanob an'alarini saqlash. Zamonaviy tibbiyot amaliyotida sezilarli e'tibor tibbiyot xodimlarining kasbiy ko'nikmalariga, bemorlar bilan ularning gender va madaniy xususiyatlarini hisobga olgan holda muloqot qilish qobiliyatiga qaratilmoqda. Genderning salomatlikka ta'siri. Genderga sezgir tibbiy maslahat va aloqa to'g'risida tushuncha. Ichki madaniyat qoidalari, intizomga rioya qilish. Jamoat mulki tushunchasi va unga ehtiyotkorlik bilan munosabatda bo'lish. Hamjihatlik va kollegiallik tuyg'ulariga rioya qilish. Neytral va xavfsiz muhitni yaratish. Salbiy munosabat va fikrlardan qochish. Tibbiy maslahatni hurmat va e'tibor bilan boshlash. Faol tinglash va empatiya. Tushunarli tildan foydalanish. Tibbiyot xodimining bemor bilan muloqot qilish qobiliyati. Muloqot ko'nikmalarining turlari va ularning bir-biri bilan o'zaro bog'liqligi. Tibbiy maslahatning asosiy tuzilishi va ko'nikmalarining o'zaro bog'liqligi. Tibbiy maslahatni tartiblashtirish. Noverbal tildan foydalanish. O'zaro tushunishga erishish: bemorning holatini inobatga olish. Samarali muloqotning xususiyatlari

1.8. Modul: Sog'lom turmush tarzini shakllantirish mezonlari. Jismoniy faollik. Sog'lom turmush tarzini tashkil etish asoslari. Sog'lom turmush tarzini shakllantirishda maqsadli guruhlar bilan ishlash. Atrof muhit va ekologik omillarning salomatlikka ta'siri, to'g'ri ovqatlanish prinsiplari, kun tartibini to'g'ri tashkil etish, jismoniy faollik va chiniqishning salomatlikdagi ahamiyati, zararli odatlarning organizmga ta'siri, tibbiy ko'riklarni tashkil etish va aholini jalb etish.

2.1. Modul: Hamshiralik ishi asoslari va tibbiy muolajalar algoritmi Hamshiralik ishi fani maqsad va vazifalari. Hamshiralik amaliyoti asoslari. Bemorlar parvarishi, hayotiy ko'rsatkichlarni aniqlash va baholash. Qo'lni standart gigiyenik, xirurgik va antiseptik vositalar yordamida zararsizlantirish usullari. Steril qo'lqoplarni kiyish va yechish algoritmi. Tibbiy muolajalar algoritmi. Dori vositalarini ahamiyati, nojo'ya ta'sirlari. Dori vositalarni eritish. Antibiotiklarga sinama qo'yish. Teriostiga, teriorasiga, muskul orasiga, vena ichiga ineksiyalar qilish algoritmi. Dori vositalarini saqlash, tarqatish va qo'llash. Bemorlarni klinik laborator va instrumental tekshiruvlarga tayyorlash. Vakuum tizimga qon olish. Sistemani infuziyaga tayyorlash va mavjud katetrga ulash algoritmi. Bog'lov materiallari turlari, o'lchamlari va ularni tayyorlash. Tibbiy tahlillar uchun biomateriallar yig'ish.

2.2. Modul: Terapiyada shoshilinch yordam ko'rsatish.

Nafas olish a'zolari tizimi anatomo-fiziologik xususiyatlari. Bronxit, bronxial astma kasalliklarni kelib chiqish sabablari. Kasalliklarning tasnifi, zamonaviy tekshirish, davolash va parvarishlash usullari. Pnevmoniya, plevrit, o'pka sili. Kasalliklarni kelib chiqish sabablari. Kasalliklarni aniqlashda zamonaviy tibbiy asboblarni yordamida tekshirish usullari. O'pkaning tiriklik sig'imini aniqlash, pikfloumetriya usulini o'tkazish. Bemorlarni rentgenologik tekshiruvlarga tayyorlash. Nafas olish a'zolari kasalliklarini profilaktikasi. Nafas olish a'zolari kasalliklarda ularni erta bartaraf etish chora-tadbirlari. Yuqori va pastki nafas olish a'zolari tizimining kasalliklarida rehabilitatsiya va davolovchi jismoniy tarbiya chora-tadbirlari. Yurak-qon tomir a'zolari tizimi anatomo-fiziologik xususiyatlari. Ateroskleroz sabablari belgilari, asoratlari, uni rivojlanishini oldini olish, zamonaviy tekshirish usullari, profilaktika bo'yicha bemorlarga beriladigan tavsiyalar. Arterial gipertenziya, kelib chiqish sabablari, kasallik rivojlanishini oldini olish. Yurak qon – tomir tizimi kasalliklarini zamonaviy tekshirish usullari va ularga bemorlarni tayyorlash. Arterial gipertenziyada bemorni parvarishlash. Gipertonik kriz, belgilari, bemorlarga shifokorgacha tez tibbiy yordam ko'rsatish va parvarishlash. Yurak ishemik kasalliklari, sabablari, turlari. Stenokardiya klinikasi, turlari. Stenokardiya hurujida shoshilinch yordam ko'rsatish. Miokard infarkti, turlari, klinik belgilari. Miokard infarkti hurujida bemorlarga shifokorgacha tez tibbiy yordam ko'rsatish va parvarishlash. Yurak qon-tomir tizimi kasalliklari asoratlarni oldini olish chora-tadbirlari. Yurak qon–tomir tizimi kasalliklarida rehabilitatsiya va davolovchi jismoniy tarbiya. Ovqat hazm qilish a'zolari tizimi anatomo-fiziologik xususiyatlari. Nutritsiologiya haqida tushuncha. O'tkir va surunkali gastritlar. Kasalliklarni zamonaviy tekshirish, davolash usullari. Bemorlarni parvarishlash, kasallikni huruji va asoratlarni oldini olish, parhez taomlar bilan davolash bo'yicha tavsiyalar berish. Yara kasalliklari, ularning kelib chiqishi, rivojlanishi, belgilari, asoratlari va ularda tez tibbiy yordam berish. Bemorlarni rentgenologik va endoskopik tekshiruvga tayyorlash. Kasallik asoratlarni oldini olish, asoratlar yuz berganda shifokorgacha tez tibbiy yordam ko'rsatish. Ichak kasalliklari. O'tkir va surunkali enteritlar va kolitlar. Ularning kelib chiqishi, rivojlanishi,

belgilari, bemor parvarishi. O'tkir va surunkali jigar kasalliklari. O'tkir gepatit, uning kelib chiqishi belgilari, davolash, parvarishlash va oldini olish. Surunkali gepatit va jigar sirrozi. Uning kelib chiqishi, rivojlanishi va belgilari, zamonaviy tekshirish va davolash usullari. O't qopi, o't yo'llari va oshqozon osti bezi kasalliklari. O'tkir va surunkali xoletsistitlar, o't-tosh kasalligi hamda pankreatitlar. Ularning kelib chiqishi, rivojlanishi va belgilari. Zamonaviy tekshirish usullari. Ovqat hazm qilish a'zolari kasalliklarida reabilitatsiya va davolovchi jismoniy tarbiya choralari. Siydik ajratish a'zolari tizimi anatomo-fiziologik xususiyatlari. O'tkir va surunkali glomerulonefrit, sabablari va belgilari. Bemorni davolash, parvarishlash, uni kun tartibi, parhez taomlari, suv-tuzlarni qabul qilish meyorlari. Zamonaviy laborator va instrumental tekshirish usullari. O'tkir va surunkali piyelonefritlar kelib chiqishi, belgilari, parvarishlash, bemorni kun tartibi, parhez taomlari. Buyrak tosh kasalligi kelib chiqishi, belgilari. Buyrak sanchig'i xurujida kechiktirib bo'lmaydigan tez tibbiy yordam. Zamonaviy laborator va instrumental tekshirish usullari. Buyrak va siydik yo'llari kasalliklarida salbiy asoratlari va ularni belgilari, asoratlarni oldini olish. Buyrak va siydik yo'llari kasalliklarni zamonaviy davolash tadbirlari, parvarishlash. Buyrak va siydik hosil qilish tizimi kasalliklarida reabilitatsiya va davolash jismoniy tarbiya. Ichki sekretsiya bezlari va modda almashinuvi buzilishi kasalliklari. Qalqonsimon bez faoliyati va uning gormonlari fiziologiyasi haqida ma'lumot. Tireotoksikoz kasalligi sabablari va bemor muammolari. Gipotireozning sabablari va bemor muammolari. Endemik buqoqning sabablari va bemor muammolari. Bemorni zamonaviy laborator va instrumental tekshirish usullariga tayyorlash. Qandli diabet kasalligi kelib chiqish sabablari, belgilari. Kasallikni zamonaviy laborator va instrumental tekshirish usullari. Bemorlarni parvarishlash, asoratlari va ularni oldini olish. Insulinerapiya. Gipoglikemik va giperqlikemik koma hollarda shifokorgacha birinchi tibbiy yordam. Qandli diabet kasalligida reabilitatsiya, parhez va davolovchi jismoniy tarbiya ahamiyati. Gematologik va biriktiruvchi to'qima kasalliklari. Anemiya, turlari, kelib chiqishi, rivojlanishi, belgilari. Qon va qon yaratish a'zolari kasalliklarini zamonaviy laborator tekshirish usullari. Davolash, bemor parvarishi. Gemorragik diatezlar, turlari, kelib chiqishi, rivojlanishi, belgilari, bemorlarni parvarishlash. Qon va qon yaratish a'zolari kasalliklarda bemorlarga tavsiyalar berish. Revmatizm va biriktiruvchi to'qima kasalliklarini turlari, kelib chiqish sabablari, bemor muammolarini aniqlash va davolash. Biriktiruvchi to'qima kasalliklarida bemorlarni zamonaviy tekshirish usullariga tayyorlash. Biriktiruvchi to'qima kasalliklarida reabilitatsiya va davolovchi jismoniy tarbiya mashqlarining ahamiyati.

2.3. Modul: Xirurgiyada shoshilinch yordam ko'rsatish.

Xirurgiya fanining rivojlanish tarixi. O'zbekiston Respublikasida xirurgik yordamni tashkil qilish. Aholiga malakali tibbiy yordam ko'rsatishda jarrohlikning asosiy tamoyillari. Aseptika va antiseptika asoslari. O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligining amaldagi buyruqlari asosida ish yuritish. Aseptika. Sterilizatsiyaning zamonaviy usullari. Xirurgik asbob-uskunalar, turlari, sterilizatsiyasi va saqlanishi. Bog'lov materiallari, ularning asosiy xususiyatlari. Bog'lov materiallarini tayyorlash, bikslarga joylash usullari, sterillikni nazorat qilishning zamonaviy usullari. Steril kiyim kiyish tartibi. Steril qo'lqop kiyish tartibi. Steril stolni tayyorlash. Tibbiyot xodimining gigiyenasi. Antiseptika. Antiseptika usullari. Asosiy antiseptik dori vositalari. Antiseptik moddalarning ta'siri va qo'llanilishi. Operatsiyadan oldingi davr. Operatsiyadan oldingi davrda bemorlarni zamonaviy tekshirish usullari va parvarish qilish. Bemorlarni rejali va shoshilinch operatsiyalarga tayyorlash, bolalar va keksalarni operatsiyaga tayyorlash xususiyatlari. Og'riq va og'riqsizlantirish haqida tushuncha. Narkoz turlari va bosqichlari. Asosiy narkotik preparatlar va ularning xossalari. Umumiy va mahalliy og'riqsizlantirishdan keyin bemorlarni parvarishlash. Operatsiyadan keyingi davr. Bemorlarni operatsiya xonasidan transportirovka qilish. Operatsiyadan keyingi davrda bemorlarni kuzatish va parvarish qilish. Bolalar va keksalarni operatsiyadan keyingi davrda parvarish qilish xususiyatlari. Operatsiyadan keyingi davrda bemorlarni ovqatlantirish. Operatsiyadan keyingi davrda kuzatiladigan asoratlarda bemorlar parvarishi. Desmurgiya haqida tushuncha. Bog'lamlar turlari. Bog'lamlar qo'yish qoidalari. Turli xil bog'lov materiallari va ularni mahkamlash usullari (yelimli, leykoplasterli, elastik bintlar qo'llash). Tananing turli sohalariga bintli bog'lamlarni bog'lash. Qattiq bog'lamlarni qo'yish qoidalari. Gips sifatini aniqlash, gipsli bint, gipsli longetalar tayyorlash va ularni yechish. Qon ketish tushunchasi, sabablari, turlari, belgilari, darajalari. Qon ketishini vaqtinchalik va uzil-kesil to'xtatish usullari. Zamonaviy gemostatik vositalar. Qon ketish asoratlari va ularda birinchi yordam ko'rsatish. Infuziya va transfuziya. Qon quyishga ko'rsatma va mone'liklar. Bemorni qon quyishga tayyorlash. Qon guruhi, rezus faktor, qon quyish uchun individual va biologik mosliklarni aniqlash. Qon quyish usullari. Qon preparatlari va qon o'rnini bosuvchi zamonaviy suyuqliklar, ularni quyishda uchraydigan asoratlari va ularda birinchi tibbiy yordam ko'rsatish. Tibbiyot hodimlarini OIV/OITSDan himoyalaniishi. Shikastlar haqida tushuncha. Shikastlar tasnifi. Yumshoq to'qima shikastlari. Suyaklar sinishi va chiqishi. Kalla-miya, ko'krak qafasi, umurtqa pog'onasi va chanoq suyaklari shikastlarining mahalliy belgilari. Birinchi tibbiy yordam ko'rsatish xususiyatlari. Transport immobilizatsiyasi. Bemorlarni tekshirish va davolashning zamonaviy

usullari. Bemorlarni parvarish qilish xususiyatlari. Jarohatlar haqida tushuncha, turlari, belgilari, davosi, bitishi. Qoqshol, gazli gangrena, quturish kasalliklarini oldini olish va hamshiralik parvarishi. Kuyish. Sovuq olish. Elektrotravma. Birinchi tibbiy yordam ko'rsatish, transportirovka qilish, davolashning zamonaviy usullari, bemorlarni parvarish qilish xususiyatlari. Xirurgik infeksiya tushunchasi, tasnifi, tarqalish yo'llari, yallig'lanishning asosiy mahalliy belgilari. Mahalliy va umumiy xirurgik infeksiyalarning kelib chiqish sabablari, klinik belgilari, tekshirish, davolash va parvarishlashning o'ziga xos xususiyatlari. O'tkir va surunkali xirurgik infeksiyalar. Klinik belgilari. Bemorlarni tekshirish, davolash va parvarish qilish xususiyatlari. Jarrohlik bo'limlarida shifoxona ichi infeksiyalari profilaktikasi bo'yicha tadbirlar. Bo'limdagi sanitariya-gigiyena tartibi. Bog'lash xonalarida shifoxona ichi infeksiyalari profilaktikasi. "O'tkir qorin" sindromi tushunchasi, sabablari, klinik belgilari, bemorlarni zamonaviy tekshirish usullari, birinchi tibbiy yordam ko'rsatish. Operatsiyadan keyingi erta va kechki asoratlarda bemorlarni parvarish qilish xususiyatlari. Qorin bo'shlig'i a'zolarining ochiq va yopiq shikastlari, klinik belgilari, birinchi tibbiy yordam ko'rsatish. Qorin bo'shlig'i a'zolarining o'tkir yallig'lanish kasalliklari sabablari, klinik belgilari, tekshirish va davolashning zamonaviy usullari. Bemorni shoshilinch operatsiyaga tayyorlash. O'tkir ichak tutilishi. Me'da va 12-barmoq ichak yarasining asoratlari. To'g'ri ichak kasalliklarining klinik belgilari, tekshirish usullari, bemorlarni operatsiyaga tayyorlash va operatsiyadan keyingi davrda parvarishi. "O'tkir qorin" sindromi bilan kasallangan bemorlarni parvarish qilish va ovqatlanirish xususiyatlari. Urologik kasalliklarning etiologiyasi, klinik belgilari, bemorlarga shoshilinch yordam ko'rsatish. Qovuq va siydik chiqarish kanalining tug'ma nuqsonlari. Buyraklarning ochiq va yopiq shikastlari. Buyrak o'smalari. Qovuq va prostata bezi kasalliklari. Buyrak-tosh kasalligi. O'tkir siydik tutilishining sabablari, klinik belgilari, birinchi tibbiy yordam. Jinsiy olat kasalliklari. Klinik belgilari. Bemorlarni tekshirishning zamonaviy usullariga tayyorlash. Urologik bemorlarni parvarish qilish xususiyatlari. O'smalar. Xavfli va xavfsiz o'smalar haqida tushuncha. Onkologik bemorlarni turli zamonaviy laborator diagnostik tekshiruvlarga tayyorlash. Onkologik bemorlarni davolash tamoyillari. Onkologik bemorlarni parvarish qilish xususiyatlari. Ko'rish a'zolari va ko'zning qo'shimcha qismlari kasalliklari haqida umumiy tushuncha. Bemorlarni zamonaviy tekshirish usullariga tayyorlash. Ko'z soqqasining mexanik jarohatlari, kimyoviy, termik, elektr ta'siridan kuyishida shoshilinch yordam ko'rsatish. Quloq, tomoq va burun a'zolari kasalliklarining kelib chiqish sabablari, klinik belgilari, rivojlanishi. Bemorlarni zamonaviy tekshirish va davolash usullari. Burun va yondosh bo'shliqlari kasalliklarini tekshirish va davolash usullari. Burun-halqum, og'iz-halqum, halqum-hiqildoq kasalliklari sabablari, klinik belgilari, tekshirish usullari. Zamonaviy dori vositalarini qo'llash usullari va bemorlar parvarishini olib borish. Tashqi, o'rta va ichki quloq kasalliklari haqida tushuncha, tekshirish usullarida ishlatiladigan zamonaviy asbob-uskunalar. Halqum va xiqildoq kasalliklarini tekshirishning zamonaviy usullari, bemorlarni davolash va parvarishini xususiyatlari.

2.4. Modul: Akusherlik va ginekologik yordam ko'rsatish.

O'zbekiston Respublikasida akusherlik xizmatini rivojlanishi. Perinatal markazlar, tug'ruq komplekslari, oilaviy poliklinika (OSHP) ish faoliyati va yuritiladigan hujjatlari. Reproktiv tizim faoliyati va xususiyatlari. Hayz sikli fiziologiyasi va uni boshqarilishi. Reproktiv salomatlik konsepsiyasi. Reproktiv salomatlik va bexatar onalik tamoyillari. Zamonaviy kontratseptiv vositalar, turlari va ulardan foydalanish bo'yicha maslahatlar berish, erta aniqlashni zamonaviy usullari. Homiladorlik, homiladorlikni I, II, III trimestrda ayol organizmidagi o'zgarishlar. Homiladorlikni erta aniqlashni zamonaviy usullari. Homiladorlikni taxminiy va ishonchli belgilari. Homiladorlik muddati va taxminiy tug'ruq muddatini aniqlash. Homila taxminiy vaznini aniqlash. Homilador ayolda universal-progressiv model bo'yicha xavf omillarini aniqlash. Homiladorlar ovqatlanishi va gigiyenasi. Sanitariya-oqartuv va gigiyenik ishlarni amalga oshirish. Homiladorlik davrida qon ketish sabablari, belgilari. Ayollarda yuzaga keladigan ekstragenital kasalliklarni oldini olishni. Homiladorlik barvaqt to'xtashini oldini olish. Abort turlari, sabablari, klinikasi va davosi. Homiladorlikni 22 haftasigacha qon ketishda yordam ko'rsatish. Normal joylashgan yo'ldoshni barvaqt ko'chishi va oldinda joylashgan yo'ldosh barvaqt ko'chishini bir-biridan differensial diagnostikasi, klinik belgilari va ayolga shoshilinch yordam ko'rsatish. NJYBK va OJYBK uchrash darajalari. Yo'ldosh oldinda joylashishining tasnifi, sabablari va klinik belgilari. Qon ketayotgan ayolga shoshilinch yordam ko'rsatish. Tug'ruq, tug'ruqni boshlanish sabablari, davrlari, klinikasi. Fiziologik tug'ruqni boshqarish. Tug'ruqni I,II,III davrlarida tug'uvchi ayol parvarishi. Issiqliq zanjiri qoidalari. Apgar shkalasi. Chaqaloqni Apgar shkalasi bo'yicha baholash. Tug'ruqda yo'qotilgan qon miqdorini aniqlash. Ilk chilla davrida qon ketish sabablari va shoshilinch yordam ko'rsatish. Chilla davri fiziologiyasi. Chilla davridagi psixologik va ijtimoiy o'zgarishlar. Chilla davri septik kasalliklari. Ginekologik bemorlarni tekshirish usullari. Ayollar jinsiy a'zolarini yallig'lanish kasalliklari haqida ma'lumot. Ayollar jinsiy a'zolari yallig'lanish kasalliklarining klassifikatsiyasi, sabablari, tekshirish usullari va bemorlar parvarishi. Hayz siklini

buzilishlari va ayol jinsiy aʼzolarining oʻsma kasalliklari haqida tushuncha. Profilaktik koʻriklarni tashkil qilish, bemorlarni dispanser nazoratiga olish. Sanitariya-oqartuv va gigiyenik ishlarni amalga oshirish. Ayollarga va oʻsmir qizlarga dastlabki ginekologik yordam koʻrsatish. “Oʻtkir qorin” sindromi sababi va belgilari. Bachadondan tashqari homiladorlik va tuxumdon apopleksiyasi sabablari. Tuxumdon kista oyoqchasi buralganda bemorga yordam koʻrsatish. Profilaktik koʻriklarni tashkil qilish, bemorlarni dispanser nazoratiga olish. Sanitariya-oqartuv va gigiyenik ishlarni amalga oshirish. Ayollarga va oʻsmir qizlarga dastlabki ginekologik yordam koʻrsatish.

2.5. Pediatriyada yordam koʻrsatish.

Sogʻliqni saqlash tizimining amaldagi meʼyoriy hujjatlari. Sogʻlom bolalarga yordam koʻrsatish va parvarishlash. Ona va bola sogʻligini muhofaza qilish boʻyicha olib borilayotgan ishlarni samarasini oshirish. Sogʻlom va bemor bolalarda yordam koʻrsatish va parvarishlashni tashkil etish. Sogʻliqni saqlash tizimining amaldagi meʼyoriy hujjatlari. Bolaning oʻsishi, jismoniy, psixomotor rivojlanishi monitoringi. Bolalar organizmining yoshiga nisbatan oʻzgarishi xususiyatlari. 5yoshgacha boʻlgan bolalarda yirik va mayda motorika rivojlanishining muammolarini aniqlash. Ota – ona va bola oʻrtasida ishonchli bogʻliqlikning ahamiyati. Bolaning rivojlanishi uchun ragʻbatlantiruvchi muhitni tashkil qilish. Muddatida va muddatdan oldin tugʻilgan chaqaloqlarning anatomo-fiziologik xususiyatlari. Muddatida va muddatdan oldin tugʻilgan chaqaloqlarning belgilari, ularning moslashishi, ulardagi fiziologik holatlarda parvarishlash. 6 oygacha boʻlgan bolalarni istisnosiz koʻkrak suti bilan emizish. 6 oydan 5 yoshgacha boʻlgan bolalarni qoʻshimcha ovqatlantirish. Nutritsiologiyani bolalar salomatligiga taʼsiri. Bolalarda turli kasalliklarida shoshilinch yordam koʻrsatish va parvarishlash. Chaqaloqlik davri kasalliklarida yordam koʻrsatish va parvarishlash. Goʻdak va kichik yoshdagi bolalar kasalliklarida yordam koʻrsatish va parvarishlash. Bolalarda nafas olish, qon aylanish, ovqat hazm qilish, buyrak va siydik ajratish, qon va qon yaratish aʼzolarining kasalliklari va ularda zamonaviy tibbiy yordam koʻrsatish. Kamqonlikda universal-progressiv modeldan foydalanish. Qandli diabet etiologiyasi, belgilari, diagnostikasi, davosi va yordam koʻrsatish va parvarishlash. Yod moddasi yetishmovchiligida universal-progressiv modeldan foydalanish. Bolalarda uchraydigan yuqumli kasalliklarda shoshilinch yordam koʻrsatish va parvarishlash. Immunoprofilaktikaning mazmuni, maqsadi va turlari. Emlashning (vaksinatseyaning) ahamiyati. Xavfsiz immunizatsiya uchun tavsiyalar. Bolaga yillik profilaktik emlash rejasini tuzish. Havotomchi yuli bilan yuqadigan va toshma bilan kechadigan infeksiyon kasalliklari bilan ogʻrigan bemorlarni klinikasini erta aniqlash, differensial diagnostikasi. Ichak infeksiyasi va virusli gepatitlar kasalliklarida yordam koʻrsatish va parvarishlash. Sil kasalligida, OIV/OITS-infeksiyasi bilan kasallangan bolalarda kasallikni kelib chiqish sabablari, bolalarda kechishi, davosi, parvarishlash va profilaktikasi. Tugʻma nuqsonlar va irsiy kasalliklarda shoshilinch yordam koʻrsatish va parvarishlash. Tugʻma nuqsonlarga va irsiy kasalliklarga olib keladigan omillarni oʻrganish, erta aniqlash. Tugʻma nuqsonlar va irsiy kasalliklarning antenatal diagnostikaning ahamiyati. Daun kasalligi, fenilketonuriya va tugʻma gipotireoz, moddalar almashinuvining irsiy buzilishida skrining tekshiruvining asosiy maqsadi va vazifalari. Bolaning toʻgʻri rivojlanishi uchun ragʻbatlantiruvchi, xavsiz muhitni yaratish va muammolarni bartaraf etish.

2.6.Modul: Yuqumli kasalliklarda yordam koʻrsatish.

Yuqumli kasalliklar toʻgʻrisida umumiy maʼlumot. Yuqumli kasalliklarning asosiy xususiyatlari. Yuqumli kasalliklar tasnifi. Hayot anamnezi, kasallik anamnezi. Epidemiologik anamnez. Bakteriologik, virusologik, serologik, biologik laborator tekshiruvlar. Laborator tekshiruvlarga material yigʻish. Yuqumli kasalliklar bilan ogʻrigan bemorlarga yordam koʻrsatish xususiyatlari. Yuqumli kasalliklar shifoxonasi va boʻlimlarining tuzilishi va ish tartibi. Bemorlarni qabul qilish. Zaruriy hujjatlarni rasmiylashtirish. Kasalxonaga kelayotgan bemorlarni kasalligi boʻyicha joylashtirish tartibi. Bokslarning tuzilishi. Bemorlarni bokslarga joylashtirish, bokslarga tashrif buyurish tartibi. Kasalxona ichida tarqaluvchi yuqumli kasalliklarga qarshi kurash tadbirlari. Bemorlarni kasalxonadan chiqarish tartibi. Ichak infeksiyalarida bemorlarga yordam koʻrsatish. Ichak yuqumli kasalliklari. Dizenteriya, botulizm, salmonellyoz, qorin tifi, A va B paratiflar, virusli gepatit A etiologiyasi, epidemiologiyasi, klinikasi, tashxisoti, bemorlarga yordam koʻrsatish. Qorin tifida uzoq isitmayotgan bemorlarga yordam berish. Kasalliklarning oldini olish choralari. Nafas yoʻllari yuqumli kasalliklari va parazitlar kasalliklarida yordam koʻrsatish. Gripp, paragripp, meningokokkli infeksiya kasalliklari etiologiyasi, epidemiologiyasi, klinikasi, tashxisoti, bemorlarga yordam koʻrsatish, kasalliklarning oldini olish choralari. Parazitlar kasalliklar. Gelmintozlar-enterobioz, askaridoz, trixotsefalyoz kasalliklari hamda ichak sestodozlari-teniariroz, gimenolepidoz, exinokokkozlar etiologiyasi, epidemiologiyasi, klinikasi, davosi va bemorlarga yordam koʻrsatish. Kasalliklarning oldini olish chora-tadbirlari. Qon infeksiyalari. Virusli gepatitlar-B,C va OIV/OITS infeksiyalari etiologiyasi, epidemiologiyasi, klinik koʻrinishlari, tashxisoti, bemorlarga yordam koʻrsatish va kasalliklarning oldini

olish choralari. Karantin va o'ta xavfli yuqumli kasalliklarda bemorlarga yordam ko'rsatish. Karantin infeksiyalar: o'lat, vabo, sariq isitma, koronavirusli infeksiya etiologiyasi, epidemiologiyasi, klinikasi, davosi va kasalliklarning oldini olish chora tadbirlari. O'ta xavfli infeksiyalar: gemorragik isitmalar, kuydirgi, quturish kasalliklarida bemorlarga yordam ko'rsatish. Kasalliklarning etiologiyasi, epidemiologiyasi, klinikasi, davosi va kasalliklarning oldini olish chora tadbirlari. O'ta xavfli infeksiyalardan himoyalash tamoyillari. O'ta xavfli infeksiyalardan himoyalash tamoyillari.

2.7. Modul: Aholiga patronaj xizmatini ko'rsatish.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni, Vazirlar Mahkamasining qarorlari va Sog'liqni Saqlash Vazirligining amaldagi buyruqlarining mazmun- mohiyati. Aholining muayyan kasalliklari bo'yicha davriy skrining tekshiruvlari, takomillashtirilgan tibbiy profilaktika va patronaj xizmati, maqsadli patronaj tizimini olib borish. Aholiga profilaktik va chuqurlashtirilgan tibbiy ko'riklarni tashkil etish. Birlamchi tibbiy sanitariya yordami muassasalarida tibbiyot brigadalarini tashkil etish va ularning vazifalari. Patronaj xizmatining universal-progressiv modeli. Aholini tibbiy xatlovdan o'tkazish, salomatlik guruhlariga bo'lish va tegishli hujjatlarni rasmiylashtirish. BTTYO muassasalarida onalar va bolalarga universal-progressiv modeli bo'yicha xizmat ko'rsatish. Patronaj hamshiraning kundalik bajaradigan ishlarini tuzish va tashriflarini rejalashtirish. Xonadonga tashrif vaqtida birlamchi baholashni o'tkazish. Eko kartani tuzish. Patronaj xizmatlarining universal modeli bo'yicha tashriflarni rejalashtirish va uyushtirish hisobot shakllari. Oilani individual olib borish bo'yicha hamshiralik jarayoni varaqasini to'ldirish. Bexatar onalik. Reproduktiv salomatlik va uni muhofaza qilishdagi tamoyillar. Homilador ayollar patronaji. Qo'shimcha parvarishga muhtoj ayollar guruhi. Homiladorlikdagi xavfli belgilar. Homiladorlik vaqtida zudlik bilan tibbiy yordamni talab etuvchi belgilar. Homilador ayolning ovqatlanishi. Homilador ayollarni kuzatish va parvarish qilish. Homilador ayolda homiladorlikdagi fiziologik o'zgarishlar. Homiladorlik depressiyasi. Chilla davridagi ayol va chilladagi chaqaloqning hayotiga xavf soluvchi belgilarni aniqlash. Tug'ruqdan keyingi ayollar patronaji. Tug'ruqdan keyingi davrda zudlik bilan tibbiy yordamni talab etuvchi belgilar. Chilla davridagi chaqaloqlar patronaji. Kasallikning bola hayotiga xavf soluvchi belgilari. 0-2 oygacha bo'lgan go'daklarda uchraydigan muammolar. Quloq og'rig'i, quloq og'rig'ini uy sharoitida davolash. Diareya, diareyani uy sharoitida davolash, diareyani oldini olish. Ko'krak suti bilan boqish. Ko'krak suti bilan boqishning afzalliklari. Bolani ko'krakka to'g'ri tutish qoidalari. Noto'g'ri emizish belgilari va oqibatlarini. 6 oygacha bo'lgan bolalarni istisnosiz ko'krak suti bilan emizishning muammolarini aniqlash. Qo'shimcha ovqatlantirish va qo'shimcha ovqat berish muddatlari. 6 oylikdan 5 yoshgacha bo'lgan bolalarga tavsiya qilinadigan oziq-ovqat mahsulotlari. "A" vitamini yetishmovchiligi. Yod moddasining ahamiyati. Kamqonlik. O'sish monitoringi. Rivojlanishni baholash. Psixomotor rivojlanish bosqichlari. Xronologik yoshni aniqlash. Vazni o'lchash. Uzunlik yoki bo'yni o'lchash. Vazn-bo'y indeksini (VBI) aniqlash. Bosh aylanasi o'lchash. Bola hayotining dastlabki uch yilida miya rivojlanishi. Erta bolalikka yo'naltirilgan sarmoyaning samaradorligi. Bolalar bilan ijobiy munosabatlarning ahamiyati. Ota-onalar o'rtasidagi o'zaro ijobiy munosabatlarning tamoyillari. Bolalar bilan so'zlashish. O'yin kuchi. Bolalar uchun kitob o'qish. Ota-ona va farzand his-tuyg'usi hamda ular orasidagi bog'liqlik. Otalar va otalik: otalar va onalarga ta'sir ko'rsatish. Otalarning farzandlarga ta'sir ko'rsatishi. Oilalarda otalarga yordam berishda patronaj hamshiraning o'rni. Otalarni jalb etish va otalar bilan ishlash borasidagi ilg'or tajribalar. Uy muhitidagi jarohatlar va ularning turlari. Jarohatlanishning oldini olishdagi asosiy tamoyillar. Bolalardagi to'satdan o'lim sindromi. Bolalarga nisbatan qo'llaniladigan zo'ravonlik va zulmning turlari, unga g'amho'rlik ko'rsatilmasligi muammosini hal qilish. Stigma va diskriminatsiyani bartaraf qilish. Steriotiplar, soxta tushunchalar va diskriminatsiya. Nogiron bolalar patronaji. Hamshira xonadondagi ona yoki nogiron bolani parvarishlayotgan oilaning boshqa a'zosi bilan bolaning ahvoli, kasallik huruji kuzatilishning davriyligi, nogiron bolaning shikoyatlari haqida surishtirish ishlarini olib borish va maslahat berish. Emlashning (vaksinatsiyaning) ahamiyati. Profilaktik emlash jadvali. Profilaktik emlashni tashkillashtirish va olib borishda patronaj hamshirasining majburiyatlari. Emlashning muhimligini anglash uchun ota-onalarga asosiy tavsiyalar. Emlash kalendariga asosan bolalarni emlash tartibi. Emlashdan so'ng yuzaga keladigan nojo'ya ta'sirlar. Emlashdan keyingi holatini baholash va nazorat qilish. Sog'lom oilani shakllantirish tamoyilari. Tug'ish yoshdagi ayollarni tibbiy ko'rikka chaqirish. Zamonaviy kontratseptiv vositalardan foydalanish bo'yicha maslahat olib borish. Shifokor qabuliga taklif qilish. Oilaviy shifokor ko'rigidan so'ng mutaxassislar ko'riklaridan o'tkazish. Hamshiraning yosh oila bilan tanishib, ular haqida fiziologik ko'rsatkichlari bo'yicha ma'lumot yig'ishi va oilaviy sharoitni o'rganishi. Yuqumli kasalliklar o'chog'ida mikroblar tarqalishi profilaktikasi. Kasallik tarqalishini oldini olish, shaxsiy gigiyenaga rioya qilish. Qo'l yuvish qoidalari. Ko'p qavatli uy atrofi yoki alohida xonadonlar atrofi tozaligini nazorat qilish. Har bitta xonadonning ichki holati; yorug'lik, kengligi, xona harorati. Xonadondagi inson salomatligiga salbiy ta'sir

qiluvchi omillarni aniqlash. Parazitar kasalliklar, parazitlar turlari va oldini olish. Qariyalar patronaji. Bemorning umumiy ahvoli, gigiyenik talablarga qay darajada rioya qilayotganligini baholash. Hayotiy muhim ko'rsatkichlarni baholash. Kasallikka qarab to'g'ri ovqatlanishni tushuntirish. Yotoq yaralarni oldini olish va parvarish qilish. Depressiv holatdagi bemor kuzatuv bo'yicha qarindoshlariga maslahat berish. Palliativ yordam. Og'ir bemorning holatini baholash va ularning ehtiyojlarini aniqlash. Terminal davrdagi qariyalarni parvarishlashni o'rgatish va ularning yaqinlariga ruhiy dalda berish. Shifokor tasviyasiga ko'ra muolajalarni bajarish. Noinfeksion kasalliklar va ularni turlari. Aholi orasida noinfeksion kasalliklarni oldini olish bo'yicha tavsiyalar berish va hamshiralik parvarishi. "D" nazoratidagi bemorlarni tibbiy ko'rikka chaqirish.

2.8.Modul: Favqulotda holatlarda aholiga tez tibbiy yordam ko'rsatish.

O'zbekiston Respublikasi SSV tomonidan chiqarilgan mutaxassislikka oid buyruqlar. Tez yordam markazning maqsad va vazifasi haqida tushuncha. Favqulodda vaziyatlar haqida asosiy tushuncha. Favqulodda vaziyatlar, ularning sabablari, turlari. Tibbiy saralash va triaj asoslari. Shoshilinch tibbiy yordam ko'rsatish bosqichlari va qoidalari. Ommaviy talofatlar holatida evakuatsiya Qon ketishni to'xtatish usullari. Yengil va og'ir kuyishlarda tibbiy yordam ko'rsatish. Elektr jarohatlari, ochiq va yopiq jarohatlar, sinishlar, uzoq muddat ezilishda shoshilinch tibbiy yordam ko'rsatish. Hushdan ketish, kollaps, shok, koma haqida umumiy ma'lumot. Hushdan ketish, kollaps holatlarida bemorga yordam ko'rsatish. Shok holatlarida yordam ko'rsatish algoritmi (gipovolemik, anafilaktik, travmatik). Komatoz holatda bemorni baholash va dastlabki yordam ko'rsatish. Terminal holat bosqichlari. Klinik va biologik o'lim belgilari. CPR – yurak-o'pka reanimatsiyasining nazariy asoslari. Kattalar va bolalarda yurak massaji va sun'iy nafas berishni o'tkazish algoritmi. Gipertermiyada, nafas yo'llariga yot jism tushganda (nafas qiyinlashuvi) nafas yetishmovchiligi kelib chiqish sabablari. Birinchi yordam yot jismni olishda Geymlix usulini qo'llash. Cho'kish, kuyish, issiqlik va sovuq urishida klinik belgilari va shoshilinch tez tibbiy yordam ko'rsatish. Qon ketishi. Qon ketishining kelib chiqishiga qarab turlari. Qon oqishini to'xtatish vaqtinchalik va uzil-kesil usullari. Birinchi yordam va hamshiralik parvarishi. Jarohat. Jarohat turlari. Jarohatlanganda birinchi yordam. Sinishlarda transport immobilizatsiyasi. Suyak sinishi, turlari, birinchi yordam ko'rsatish. Shok va koma turlari va kelib chiqish sabablari. Anafilaktik shokda, Kvinke shishida, eshakemi va komada birinchi yordam tadbirlari o'tkazish. Oziq-ovqat mahsulotlari, qo'ziqorin va o'simliklardan, alkogol va kimyoviy vositalardan zaharlanishlarning klinik belgilari. Hashoratlar (ari, qovoq ari, chayon, ilon) chaqirishida klinik belgilari, shoshilinch tez tibbiy yordam ko'rsatish. Epidemiologik jarayon, infeksiyani tarqalishini oldini olish va tez tibbiy yordam ko'rsatishni tashkil etish chora- tadbirlari.

4. DASTURNI AMALGA OSHIRISHNING TASHKILY-PEDAGOGIK TA'MINOTI

4.1. Respublika o'rta tibbiyot va farmatsevtika xodimlari malakasini oshirish va ularni ixtisoslashtirish markazi Shifokorlar ko'chasi-2, 14-uydavolash profilaktika muassasalari qoshidagi o'quv bazalari.

Amaliyot bazasi: davolash profilaktika muassasalari qoshidagi o'quv bazalari.

4.2. Mashg'ulotlarni o'tkazish uchun zarur jihozlar ro'yxati:

Modul buyicha dars olib borish uchun nazariy, amaliy va seminar darslar o'tiladigan o'quv auditoriyalari.

Multimediali jamlanma: slaydlar to'plami bo'lgan rrt ko'rinishli ma'ruzalar, SD diskda ko'rgazma materiallar, ekran videofilmlar.

Klinik amaliyko'nikmalarni mustahkamlash treningo'quv xonasimulyaj, fantom v.b jihozlar.

Mavzular bo'yicha turli jadvallar, tasviriy ko'rgazma va qo'llanmalar,

4.3. Tavsiya etiladigan adabiyotlar

4.3.1. Qonunchilik va me'yoriy-huquqiy hujjatlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining farmon va qarorlari.

2. O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash Vazirligining buyruq va me'yoriy hujjatlari.

4.3.2. Asosiy adabiyotlar:

1. V.YE.Avakov, O.V. Churilova, A.M.Sharipov "Rukovodstvo po okazaniyu pervoy neotlojnoj dovrachebnoy pomoshi" 2010g.

2. Y.Allayorov Y.Tojiboyev "Favqulodda vaziyatlarda tez tibbiy yordam asoslari" Toshkent 2007 yil.

3. M.F.Ziyayeva "Terapiya (Ichki kasalliklar)" Toshkent-2014 y;

4. Y.L.Arslonov, T.A.Nazarov, A.A.Bobomurodov "Ichki kasalliklar" Toshkent-2014yil.

5. A.G.Gadayev, Karimov M.SH, Axmedov X.S "Ichki kasalliklar propedevtikasi". Toshkent-2014 yil.

6. G.M.Semenov: "Sovremenniye xirurgiyechskiy instrumenti". 2013 g.

7. B N Turakulov F.A.Qurbonov "Xirurgiyada hamshiralik parvarishi" 2019 yil.

8. M.Xamidova, Z.Boltayeva. "Ko'z kasalliklari" Toshkent 2016 yil.

9. M.S.Yusupova, G.Y.Nazarova, S.S. Shaimova: “Quloq, tomoq va burun kasalliklari”. Toshkent. “Talqin” nashriyoti. 2009 yil.
10. K.L.Shagulyamova. “Pediatriya”. Toshkent, «Ilm ziyo»-2015 god.
11. “Aholining sog‘lom ovqatlanishini ta‘minlash bo‘yicha qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi qarori. 10.11.2020 yil.
12. M.F.Ziyayeva, Z.O.Rizayeva “Bolalarda hamshiralik parvarishi”.
13. “Yuqumli kasalliklar epidemiologiya va parazitologiya” E.I.Musabayev, A.Q.Bayjanov. Toshkent – 2007.
14. “Ebola isitmasi” H.B.Saparov, B.O‘.Rovshanov. Toshkent -2014
15. . “Onalar hamda bolalarda xavf omillarini aniqlash bo‘yicha yo‘riqnomalar va beriladigan tavsiyalar”. Uslubiy ko‘rsatma. YUNISEF -2020y.
16. “Hamshiralik ishi protokollari” Patronaj/oilaviy hamshiralar uchun uslubiy qo‘llanma.Toshkent 2010 y. 1-2 qism
17. “Reproduktiv salomatlik va bexatar onalik” Salomatlik -3”loyihasi o‘quv qo‘llanma.Toshkent 2012y.
18. “Ko‘krak suti bilan boqish” JSST dasturi bo‘yicha pedagoglar va tibbiyot xodimlari uchun qo‘llanma. YUNISEF -2007y

4.3.3. Elektron ta‘lim resurslari

www.medi.ru,
www.medlinks.ru,
www.medscape.com,
www.medland.ru,
www.med-lib.ru,
www.ksmmed.ru/pat/gynecology,
www.medsan.ru,

5.YAKUNIY ATTESTATSIYA

5.1. Yakuniy attestatsiyaga qo‘yiladigan talablar:

Yakuniy attestatsiya O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni saqlash Vazirligining 2020 yil 15 iyundagi 160-sonli buyrug‘i 3-ilovasidagi «Tibbiy-sanitariya va farmatsevtika kadrlarini qayta tayyorlash va malakasini oshirish ta‘lim muassasalarida tinglovchilarning kasbiy bilim va ko‘nikmalarini baholash to‘g‘risidagi Nizom» ga asosan o‘tkaziladi.